

Klic TRIGLAVA

Leto III.

15. septembra 1950.

Štev. 53.

Da se razumemo!

Leto dni ze mineva, ko je Klic Triglava postavil zahtevo, da Slovenski narodni odbor začne z delom. Če je tedaj za koga še veljala ugotovitev, češ, da še ni čas za akcijo, je ta ugotovitev danes tudi zanj brez osnove, odkar je sam predsednik narodnega odbora zapisal: "Narodno politično delo je skrajno potrebno!"

Tega izgovora danes torej ni več. Zdi se, da tisti, ki so nekoč tako govorili, danes hite na ves glas povdarjati - da bi zamujene prilike nadomestili? - da je treba delo pospešiti. A glejte! Sedaj pa čujemo spet nekaj novega: zakaj stojite ob strani, zakaj nas ne podprete in zakaj nam ne pomagate pri delu?

In vendar smo tudi na to že davno dali svoj odgovor. Povedali smo, da naj se vendar Narodni odbor, ko si je že privzel to pomembno ime in vlogo, ki iz tega izhaja, sam kaj zgane. Naj njegovi člani kaj sami store! Kajti če ima narodni odbor za seboj večino emigracije, kot mnogi radi povdarjajo, potem mu vendar delo ne bo težavno...

Pa smo mi že davno ugotovili, da tudi do tega ne bo prišlo, ker pač priti ne more. Za to je tudi odgovornost tistih, ki kljub vsemu nočejo pogledati resnici v oči, tem večja.

Ugotovili smo, da dokler bodo člani Narodnega odbora skrivali svoja imena in svoje članstvo v Narodnem odboru, ni govora o kakšnem vidnem, vsenarodnem delu. (Radi bi poznali odstotek emigrantov, ki vedo kdo danes sestavlja slovenski narodni odbor!) Danes še ugotavljamo, da je tudi to težavno, ko pa par članov še vedno živi pod napačnimi imeni. Zakaj? Mi ne vemo. In ugotovili smo tudi, da bo vsako delo težavno tudi zato, ker se iz Argentine, kjer je menda največ članov narodnega odbora, kaj prida res ne bo dalo storiti.

Pa ne samo to. Opozorili smo, da je predpogoj uspešnega delovanja in begunske moralne in stvarne podpore ta, da bodo begunci zares zaupali svojim narodnim očetom. To kar se tiče slovenske emigracije na splošno. Toda zaupanja in podpore ni v samih političnih strankah, katerih člani so zastopani v narodnem odboru.

Poleti 1944 je nastal Slovenski ljudski blok, ki je tedaj družil prav vse struje in odtenke takojimenovanega katoliškega protikomunističnega tabora v Sloveniji. Ko je kasneje nekaj posameznikov na svojo pest zapustilo SLB in se z nekaterimi liberalci dogovorilo za ustanovitev svojega narodnega odbora, so s tem ne samo porušili edinost v "katoliškem" taboru, ampak so tudi onemogočili zaupanje in podporo novoustanovljenega Narodnega odbora za Slovenijo od strani onih ljudi, ki so še ostali v Slovenskem ljudskem bloku. Konec se je ta SLB sicer razšel, toda edinosti le ni bilo. In na tem smo še danes. S tem dodatkom, da "katoliški" del narodnega odbora ne podpira tudi lepo število uglednih veljakov, ki v SLB niso igrali vidne vloge. Tako stoji danes na obronku narodnega odbora prenekateri bivši narodni poslanec, senator, župani glavnega in ostalih slovenskih mest, ki bi poleg ostalih veljakov mogli samo ojačati narodni odbor in podpreti skupne napore. Predvsem pa pogrešamo pri tem mlado generacijo, ki bo jutri hote ali nehote prevzela krivilo "katoliškega" tabora...

Kaj se je medtem zgodilo na liberalni strani? Pod okupacijo združeni liberalci v Narodni delovni skupnosti so doživeli podobno usodo kot na klerikalni strani. Tudi tu je

del - pripadajoč izključno Jugoslovanski nacionalni stranki - zapustil svojo skupnost in na svojo pest z nekaterimi klerikalci osnoval narodni odbor. Kasneje v emigraciji je sicer prišlo do prekrstitve JNS v Slovensko demokratsko stranko in do istočasne pritegnitve nekaterih članov ostalih liberalnih grupacij. Poteza bi bila vsekakor dobra, če bi bila izvedena sporazumno in soglasno, četudi je tak način prekrščavanja in stapljanja v emigraciji (daleč od volilcev in pristašev v domovini!) kaj riskantna zadeva. Toda prišlo je do tega, da je JNS enostavno prenehala obstojati kot svoja stranka brez vednosti podpredsednika stranke, ki je po smrti dr. Kramerja in Ivana Puclja vodil stranko; brez vednosti ali privoljenja mnogih uglednih liberalnih političnih veljakov. Četudi smo uveljavili, da so s tem postopkom nekateri liberalci hoteli priti do homogene neklerikalne politične stranke, je vendar razvoj pokazal, da jim to doslej po štirih letih še ni uspelo. Tako je slovenska begunska javnost čisto mimogrede zvedela za obstoj Slovenske demokratske stranke, a ne pozna niti ne njenega programa niti ne njenih voditeljev; a ve, da se mnogi ugledni liberalni možje ne prištevajo v to novo stranko - poleg dejstva, da je v narodnem odboru liberalni tabor zastopan še vedno samo po članih bivše JNS.

Medtem pa bo drugo leto minilo deset let, odkar je vojna povzročila razbitje države. Že v mirnem času pomenja to lepo dobo, pomenja dvoje parlamentarnih volitev, predstavlja politično vzrast desetih novih letnikov. Če prištejemo še k temu sovražno okupacijo, komunistično revolucijo in emigracijo - potem vidimo, da so predvojne prilike tako temeljito spremenjene, da se mora tudi v begunstvu poznati odsev. In kako se pozna! Pozna se v mladi generaciji, ki danes živi in snuje izven predvojnih političnih strank ali pa prav na njihovi periferiji. Ta generacija se ne sprijazni s starimi programi, niti ne na hitro prikrojenimi. Ta generacija tudi po tolikih dogodkih, razočaranjih in spoznanjih nikamor več ne gre molče in zaprtih oči. Kamorkoli bo šla in kjerkoli bo sodelovala ter tam nosila delež žrtev in odgovornosti, hoče tudi sodločati.

Zakaj vse to pišemo? Zakaj navajamo konkretnejša dejstva?

Samo zato, da bi dokazali, da so enostranski pozivi k sodelovanju brez smisla in pomena. Pa naj bodo naslovljeni na one moške, ki pripadajo starim strankam, pa nočejo sodelovati, ali pa na mlajšo generacijo vseh smeri in barv, ki na lepe besede nič več ne da.

In kaj potem? Povedali smo vzroke nesporazuma in nezaupanja. Na prvakah, ki imajo danes v rokah usodo slovenskega narodnega zastopstva in osvobodilnega dela v tujini je sedaj, da ukrenejo kaj bolj konkretnega, kot pa je besedno pozivanje k slogi. Ta nauk jim je že delno dal tudi njihov dober znanec g. Maške v "Sloveniji" 1. junija, ko je ugotovil, da se narodni odbor pri današnji organizaciji in v današnjem okolju ne more posebno uspešno razviti in da bi morale narodni odbor sestavljajoče stranke najprej svoje stranke oživiti, da bi se moglo ugotoviti, kdo koga predstavlja v Narodnem odboru. - Narodni odbor sestavljajoče stranke naj pregledajo svoje vrste in ugotove, koliko imajo za seboj in kaj zmorejo. Če imajo vse za seboj, potem se delavcev pač ne manjka. Če jih pa nimajo, potem naj pa v okviru svojih strank in taborov store, da si jih pridobe. Kako, to pa morajo seveda že same vedeti.

K O N Č N O

Berite in strmite! "SLOVENIJA" piše z debelimi črkami:

"... Vojna in revolucija sta močno predrugačili politično, kulturno, gospodarsko in socialno stanje v domovini. Povratka na staro ni in ga ne bo. S tem mora računati vsak trezen človek, ki le količkaj pozna razmere doma in ima vsaj malo pojma o življenju in razvoju narodov. Dunajski kongres je po Metternichovem načrtu skušal izbrisati francosko revolucijo in njene posledice, potem ko je ukrotil Napoleona; poskus pa je žalostno propadel, ker državniki niso mogli ali pa niso hoteli razumeti novega duha in razpoloženja narodov... Zavedamo se, da je vsaka jugoslovanska skupnost brez poštenega sporazuma med Hrvati in Srbi nemogoča. Zato želimo, da do njega čimprej pride. Sodimo, da je ena izmed važnih dolžnosti slovenskega narodnega vodstva, da v sporu med Hrvati in Srbi posreduje IN POMAGA PO SVOJIH MOČIH najti za obe strani zadovoljivo rešitev... Narodi onstran ne lezne zavese sodijo svojo politično emigracijo po delu in žrtvah, ki jih doprinaša za njihovo osvobodjenje, zahtevajo od nje nesebičnosti in požrtvovalnosti, enotnosti in odločnosti. Ko se bo vrnila, jo bodo sodili po njenih uspehih, kot smo imeli priliko videti pri Nemcih, ki so se rešili v tujino pred Hitlerjem. Poročila dokazujejo, da tudi Slovenci v tem oziru niso nikaka izjema. Doma danes še računajo z nani, stavljajo na nas svoje nade, toda sodili in obsodili nas bodo, če bomo iz malenkostnih ozirov stali ob strani ali pa delo za osvoboditev in izpolnitev narodnih ciljev celo cviali..."

Človek bi mislil, da bere prve številke monakovske "Slovenije". Pogledamo dobro: Ne, to piše clevelandška "Slovenija", priloga Ameriške Domovine, dne 24. avgusta 1950.

Kot se spominjamo, je napisal clevelandški "Sloveniji" prvi članek in voščil srečo na pot sam dr. Miha Krek, ki naj bi bil obenem tudi politični reprezentant "Slovenske katoliške skupnosti", čije glasilo je "Slovenija". Poleg tega smo doslej ob redkih prilikah čuli od "slovenskega narodnega vodstva" samo dr. Kreka. Torej so morale nastati zares velike spremembe v mišljenju vodstva "Slovenske katoliške skupnosti" in v mišljenju "slovenskega narodnega vodstva". Saj je dr. M. Krek doslej skozi dobo petih let vztrajno zastopal stališče pasivnega opazovanja razvoja srbsko-hrvatskih odnosov. Povdarjal je, da bi vsako posredovanje mogli Hrvatje smatrati kot poskus nadaljevanja predvojne politične taktike obkoljevanja Hrvatske od Srbov in Slovencev...

In zdaj beremo naenkrat prav tisto, kar smo že tako dolgo in vztrajno pisali v Klicu Triglava, kar je bilo razvidno iz številnih političnih poročil iz domovine, kar nazadnje neobhodno zahteva današnja situacija - v svobodnem svetu in v domovini.

Saj ni, da bi šli v patentni urad registrirati lastnino idej. O, ne! Le povdariti hočemo, da nekateri razumejo prej, drugi pa kasneje.

Malo se sicer bojimo, da je ta članek prišel v "Slovenijo" po nesreči, brez pristanka "ta višjih". In da "kdo" ne bo več odgovoren za Slovenjino pisanje, za njeno linijo pri "naših" ljudeh... Pri prilogah - in "Slovenija" je priloga Ameriške Domovine - se to kaj rado zgodi... (Klic Triglava je sicer "listič", včasih pisan včasih tiskan, toda vedno samostojen!)

Pa vendar smo optimisti! In "optimisti so dobili še vsako vojno, pesimisti pa nobene" - so bili včasih mnenja v uredništvu monakovske "Slovenije". Zato smo veseli, da je tudi clevelandška "Slovenija" prišla za nami, da je končno našla našo pot.

Zdaj pa le naprej in naj bi tem lepim besedam kar kmalu sledila dejanja!

Optimisti.

---0000---

RAZGLEDI

(V tej rubriki objavljamo razmišljanja k aktualnim slovenskim in jugoslovanskim vprašanjem. Uredništvo prepušča piscem svobodno besedo, ne glede na svoje lastno mišljenje.)

ŠE K'PORUKI JUGOSLOVENSKEJ EMIGRACIJI - SRBIMA, HRVATIMA I SLOVENCIMA".

Ni bilo malo pisanja po vseh jugoslovanskih emigracijskih časopisih ob priliki, ko je JNO v Londonu izdal to spomenico. Mislim, da prav vsi listi so nekako pozdravljali "korak naprej". Vse skupaj pa je dalo neprijeten občutek, da je vsaj v nekaterih slučajih to pozdravljanje bilo predvsem zato, da bi se izognili morebitnemu očitku rušenja in pomanjkanja dobre volje, če bi se malo bolj poglobili v to spomenico in z jasno besedo pokazali na osnovne napake JNO-a. - Če in kjer je to pozdravljanje bilo res - čeprav le deloma - zaradi tega strahu, morem reči le, da je to čisto zgrešena pot do iskrenega sodelovanja vse slovenske, hrvatske in srbske emigracije.

Tudi "Klic Triglava" je pozdravil ta "korak naprej" in skoroda - sicer list tako poznan po korajžni in odkriti kritiki slovenskih in jugoslovanskih političnih razmer v emigraciji - ni našel nobene besede kritike za to spomenico.

Saj je vse lepo tisto, kar je eden od članov JNO-a rekel Vašemu dopisniku in ste objavili v št. 47. "Klica Triglava". Toda: ali je lepo, pošteno in demokratsko, da JNO na = stopa pred vso domačo in tujo javnostjo kot jugoslovanska politična ustanova, ko je na = ni strani dovolj jasno, da Jugoslavija zlasti tujcem (mi sami smo že navajeni raznih takih in podobnih "operiranj" z imenom Jugoslavije) pomeni vso Jugoslavijo, t.j. Srbijo, Hrvatsko, Makedonijo in Slovenijo in ko na drugi strani je prav tako dovolj jasno (brez dvoma tudi gg. podpisnikom "poruke", čeprav tega jasno do zdaj še niso priznali), da JNO ni nobena jugoslovanska politična ustanova, pač pa le majhen srbski odbor, ki se tudi med srbsko emigracijo samo ne more postavljati z bogvekakšno zaslombo.

Zadnji odstavek "Poruke" s pozivom na sodelovanje bi mogel zapisati le JNO, ki bi bil res jugoslovanski in imel za seboj večino srbske, hrvatske, makedonske in slovenske emigracije. A JNO, kot je, more storiti najbolj pošteno, ako najprej "skine jugoslovansko kapo" (in to javno!), ker nima pravice do nje: naj lepo prizna, da je to le srbski od-

bor, čigar obstoj do sedaj bazira več ali manj na kontinuiteti medvojnih jugoslovanskih vlad. Ko to stori, naj izda poziv srbski emigraciji, da bodo Srbi med seboj dosegli večjo enotnost in bodo "govorili skozi ena usta" ter bomo tako Slovenci (enako Hrvati!) vedeli, da imamo opravka z večino srbske emigracije. JNO, tako kot je, pa že s svojim obstojem in imenom žali in odbija nas Slovence, ki smatramo Jugoslavijo še vedno za svojo državno enoto in ki želimo bodočo Jugoslavijo tako, kot jo bodo ustvarili večina Srbov, Hrvatov, Makedoncev in Slovencev, kar JNO sam piše v "Poruki". - Samo: zakaj ne bi na principu večine že organizirali in koordinirali delo v emigraciji in bi odpadle take "poruke" in tudi taki jugoslovanski odbori kot je JNO. V nasprotnem slučaju pa se more zgoditi, da bo londonski JNO izdal še kakšno spomenico, a bo ostalo le - pri spomenici.

Drznem se tudi ustaviti ob samih imenih podpisnikov in drznem si trditi, da vsi ti gospodje moralno niso ravno preveč upravičeni pozivati na slog in govoriti o demokraciji ter celo, da eden ali drugi ne more niti upravičeno pričakovati, da bo jugoslovanska emigracija verjela v iskrenost njegovih besed in namenov. Naj misli n.pr. g. Jeftić, kako Slovenci sprejmemo njegovo demokratično razlaganje, ko ne moremo pozabiti, da je pod njegovo vlado v predvojni Jugoslaviji bila prepovedana slovenska narodna trobojka. - Ne, ne, gospodje, besedam je mogoče verjeti le, če se more verjeti osebi, iz katere besede prihajajo... Poleg tega pa ni jasnosti v "Poruki", ali je v Jugoslaviji več narodov, ali pa samo eden - jugoslovanski! V naštevanju načel pod točko 3., izpade - vsaj meni - da je v Jugoslaviji le en narod. Več jasnosti, gospodje!

Ne pišem to zaradi kake posebne mržnje do gg. v JNO, ali do Srbov. Nasprotno! Prepričan sem, da je treba organizacijo in sodelovanje Slovencev, Hrvatov, Srbov in Makedoncev graditi s temelja, ne pa s krova. Zato pa je treba več jasnosti, več iskrenosti in več radikalnosti, pa čeprav se zgodi, da potem eden ali drugi gospod ne bo več sedel v odboru. Trmasto vztrajanje na takih starih formah, izhajajočih iz "kontinuitete" bivših jugoslovanskih vlad, pa vodi le še v večji separatizem, ki ga "Poruka" proglašja za enako zlo kot komunistično diktaturo v domovini.

Štefan Grčar.

J A V N O M N E N J E

"GAZDA ŽIVKO". - Gospod urednik! V 52. številu Klica Triglava ste priobčili notico, ki jo je prinesel Daily Express; ta imenuje dr. Živka Topaloviča kot "Tito Man".

Ne bi se strinjal, da ponatiskujete te ko delikatne sodbe o naših političnih ljudeh, ki jih podajajo razni angleški časopisi, zlasti še, če je to časopis druge vrste po kvaliteti. Večkrat se je že zgodilo, da so bili angleški časopisi enostranski ali pa pomanjkljivo informirani o naših ljudeh.

Važnejše se mi zdi, da bi se nekdo od Vašega uredništva lotil študija celotnega dr. Topalovičevega delovanja v emigraciji. Znano je, da se njegovi pogledi na zapadno pomoč Titu precej razlikujejo od pogledov nekaterih vidnih jugosl. beguncev. Dr. Topalović ni govoril samo pred evropsko skupščino v Strasburgu. On je tudi objavljal svojo studijo v ameriškem "New Leaderju". Aktivno sodeluje v Socialistični internacionali COMISCO, kamor je bil sprejet kot polnopraven član. Dalje izdaja v Parizu list "Sindikalist" ter "Le Syndicaliste exile" v francoščini. Znano je tudi, da je bil dr. Topalović s svojimi izjavami precej toplo pozdravljen od članov londonskega JNO, ko jim je lansko jesen držal predavanje o sporu Tito-Moskva ter odnošajih z Zapadom. Dr. Topalović je objavil tudi svojo razpravo o isti temi v pariški "Naši reči", ki jo izdaja Srbska demokrat-

ska omladina.

Imam vtis, da je dr. Topalović danes eden najbolj aktivnih biv. jugoslovanskih politikov, če ne sploh najaktivnejši. Poleg tega, da ima na Zapadu dosti močno zaslonbo. Njegovo stališče je zato dvakrat pomembnejše in bi ga bilo treba silno kritično preštudirati. - M.P.

Stališče Slovenske Pravde. - Dragi g. urednik! Klic Triglava je zadnje čase prinesel več poročil glede sporazuma med Slovenci, Hrvati in Srbi. Pogrešam, da bi se številne politične grupe javno izjavile, kako si tak sporazum zamišljajo. Omenili ste le spomenico londonskega jugoslovanskega odbora.

Medtem se je tudi Slovenska Pravda izjavila in dosti podrobno navedla svoje stališče v svojem biltenu. Če bi se kdo od Vaših čitatev ljev zanimal za stališče Slovenske Pravde, naj piše na HM/PRAVDA, London, W.C.1.

Zahvaljuje itd.

I. Jenko.

Komunistična prožnost. - Gospod urednik! Poročilo Vašega dopisnika iz USA, objavljeno v 52. številu KT-ja, se mi ne zdi dosti verjetno. Poslednji dogodki, kot obisk angl. podtajnika G. Daviesa, ameriško posojilo Titu, pripravljene Tita na ponovno direktne razgovore z Italijo glede bodočnosti Trsta, itd., prej govorijo za to, da se Tito le nagiba k Zapadu.

Toda tudi v tem slučaju je zaključek Vašega dopisnika pravilen:

Tito je demokratični emigraciji skrajno nevaren. Razbita in neurejena emigracija ne predstavlja proti eontnemu Titu dosti. To ve lja tako za slovenske kot sploh jugoslovan- ske begunske razmere.

H. D.

Literatura in politika. - Spoštovani g.ured- nik! Lanskega leta je Slovenska Pravda usta novila knjižnico in jo ponudila vsem Sloven- cem, ki bivajo v Vel. Britaniji. Z velikim ve seljem in zadoščenjem si izposojujem knjige. Posebne važnosti pa se mi zdi "KNJIŽEVNI VESTNIK" - glasilo knjižnice. Sprva so bile v njem samo recenzije knjig in sezname, v 5. šte. pa sem zasledil zelo pomemben članek "Par misli". Pisec članka je opisal stanje današnje slovenske literature. Medtem ko je v domovini vprežena v namene komunizma in materializma, je stvar v emigraciji skoraj povsem pozabljena. Politične osebnosti se krčevito oklepajo nekih namišljenih "tradi- cij" in "pravic" ter se preklarijo med se- boj. Ta gospoda se ne zaveda, da je dokaz narodovega (v našem slučaju emigracijskega) življenja literatura in prosveta ter njih razgibanost, ne pa politiziranje in politi- kantstvo. To so namreč ekstremi, v katere je emigracijsko politično delovanje zašlo.

Pisec članka poudarja potrebo po koncen- traciji in povezanosti med emigracijskimi literati. Včasih se človeku porodi misel, da ima neaktivnost na tem polju svoje korenine v nagibih poedinih strank prilagoditi tudi književnost njih namenom. V svoje lastno za- doščenje izjavim tu, da tega svojega mišlje- nja ne spremenim, dokler ne dobim dokaza, da temu ni tako. V dokaz pa mi ne bo niti bese- darjenje in ne napadanje, temveč akcija, ka- tere si pisec članka "Par misli" tako želi!

A. B.

NOVA MEDNARODNA ORGANIZACIJA

V zadnjih letih smo že doživeli ustanov- vitev več mednarodnih begunskih političnih zvez. Prvi tak slučaj je bil Srednjeevropski federalni klub (Intermarium), ki se je le- tos preimenoval v Srednjeevropsko federalno gibanje. To gibanje ima tudi svoj mladinski del. Kmečki prvaki so si ustanovili svojo Mednarodno kmečko unijo. Letos je na Skot- skem zboroval Antiboljševiški blok narodov. Sindikalisti so združeni v Mednarodni cen- trali svobodnih sindikalistov v izgnanstvu. Koncem julija pa se je ustanovila v Ame- riki Krščansko demokratska zveza za Srednjo Evropo. V njej so zastopane krščansko-demo- kratske stranke iz Slovenije, Madžarske, Češ- ke, Poljske in Litve. Zvezi predseduje Msgr. Dr. Horvath, predsednik madžarske kršč. demo- kratske stranke. V zvezinem odboru je dr. M. Krek kot predstavnik slovenske kršč. demokrat- ske ljudske stranke. Njegov pomočnik je Msgr. Franc Gabrovšek.

Nova zveza bo informirala svobodni svet o resničnih prilikah v prizadetih državah

onstran železne zaves, vršila propagandno delo za krščanske narode pod komunistično ti- ranijo, delovala z vsemi dopustnimi sredstvi na osvoboditvi teh narodov, po osvoboditvi s skupnimi napor gradila krščanski red ter še potem praktično nadaljevala z medsebojnimi so- delovanjem zvezinih članov. Zveza bo posveti- la skrb voditeljem krščansko-delavskih sindi- katov v inozemstvu in skrbela za mladinsko organizacijo. Prav tako bo zveza tudi izdelala načrt o politični organizaciji v Srednji Evropi, ki bo sestavni del Združene Evrope.

NOVI ODBOR SLOVENSKEGA DRUŠTVA

London. - Novoizvoljeni člani odbora Sloven- skega Društva v Veliki Britaniji so si na 1. seji takole porazdelili posle:

G. Franc Šesek - predsednik;
g. Jože Rehberger - podpredsednik in kulturni referent;
g. prof. Sekolec - tajnik;
gđc. Vida Zabavnik - blagajničarka;
g. Drago Otorepec - gospodar.

Novemu odboru želimo mnogo uspeha in podpore s strani vseh članov Društva!

60 - LETNIK

Obilo zdravja in še mnogo let želimo na- šemu poznanemu in priljubljenemu pesniku dr. Joži Lavrenčiču, doma iz Kreda v Kobariškem kotu ob Nadiži med Matajurjem in Stolum, ki praznuje letos svojo 60-letnico!

ČETRT STOLETJA

"SLOVENSKI GLAS" iz Belgije poroča, da so 6. avgusta praznovali v Steinerboschu 25- letnico dela v jami štirje slovenski rojaki. Ob tej priliki so jim priredili lep pisan ve- čer s štiridejanko "Dve materi" in narodnimi pesmimi.

SEJMIŠČE POD KULTURO

Ljubljana. - "Slovenski poročevalec" piše: "Za- dnje čase se je razpasla grda navada, da po- sebno ženske, ki prihajajo z raznih krajev podeželja po kupčijskih poslih, imajo za naj- ugodnejše zavetje podstavke Prešernovega spo- menika in prostor okoli njega..."

Ljubljanski humoristični "PAVLHA" pa k temu pripominja:
"Kaj bi nergal in zraven še požiral slino!
Zapomni si: brez jajc, klobas, masti,
slanine,
še Kranjce vedre vsaka poczija mine!"

Pod naslovom "Mariborski tedni" pravi PAVLHA:

"Jurček premišljuje: Sami tedni! "Teden cest", "Teden prometa", "Teden čistoče" in tako naprej. Škoda le, da nimamo na primer še "Tedna zelenjave" (ali pa "Tedna klobas")! - Nu, da, v Ljubljani se jim pač lahko kolca!

MESA NI - ZELENJAVE NI - ZOBNE KREME NI - KAJ SPLOH ŠE JE ?

(Po "Slovenskem poročevalcu")

"Do kraja sem iztisnila tubo zobne kreme. Treba bi bilo kupiti novo. Napotim se v bližnjo trgovino. Uslužni "nimamo" je bil odgovor prijazne prodajalke. V upanju, da jo dobim drugod, hodim od trgovine do trgovine; ko stopim iz zadnje, ostanem praznih rok. Zobne kreme v vseh kranjskih trgovinah, katerih ni malo, nimajo nikjer. Slučajno sem imela službeni opravek v Ljubljani. V prepričanju, da ima naša slovenska prestolnica tega na izbero, stopim v Na-Ma (Narodni Magazin). Med vsemi številnimi suhimi in mastnimi kremami, med kolonjsko vodo, pudrom in šminko, zobne kreme ni. Pa ne samo v Na-Ma, vsa Ljubljana je nima. Kje so vzroki, da tega osnovnega sredstva osebne higijene ni na razpolago? Kaj mi koristi suha in mastna krema, kolonska voda, puder in šminka, če nimam tistega, kar je potrebno bolj kot vse to? Da manjka surovina, je malo verjetno, da manjka materiala za tube, še manj, ker se v prelepljenih tubah "Odola" prodaja bela krema za čevlje."

(24. julija 1950.)

"Dokler smo pri nas točili in pili vino, ki smo ga dobivali iz obveznega odkupa oz. obvezne oddaje, so bile cene vina precej nižje, v primerjavi s cenami ostalim živilom pravzaprav sorazmerne. Zaradi tega so bile kajpada cene vina v prosti prodaji oz. prostem nakupu tudi nižje. Toda kakor so v potrošnji kopnele količine vina iz obvezne prodaje, tako je polagoma rasla nakupna cena na prostem trgu. Danes je položaj že tak, da te kjerkoli na Stajerskem vinogradnik, ki ima še kaj vina naprodaj, vpraša za liter vina od 120 do 150 pa tudi več dinarjev. V zadnjih dveh mesecih kupujemo skoraj vse količine vina v prosti prodaji po visokih odkupnih cenah, ki se povprečno gibljejo od 90 do 120 dinarjev. Spričo take nakupne cene so seveda cene v potrošnji tudi visoke. Zaloge vina, kupljenega v obvezni oddaji, pa so tako majhne in komaj še zadoščajo za potrebe v naših največjih industrijskih središčih (Trbovlje, Kranj, itd.), kjer dobivajo delavci vino še po nižjih cenah. Vsa naša gostinska podjetja pa točijo vino, kupljejo po prostih odkupnih cenah. V tej potrošnji znaša cena vina glede na kategorijo gostinskega podjetja od 120 do 200 din za liter."

(24. julija 1950.)

"V ptujskih združenih trgovinah bi se marsikaj izboljšalo, če bi dobavitelji vzporedno z blagom pošiljali tudi račune. Tako pa se dogaja, da leži blago v skladišču tudi po mesec dni in več, blago, ki ga primanjkuje, pa mora ležati v skladiščih. Zgodi se, da Trgovsko podjetje "Železnina" v Ljubljani pošlje po večtedenskem zaostanku račun le za eno vrsto blaga, dočim je poslalo več vrst. Najslabši je Kmetijski magazin v Ljubljani, ki je poslal umetno gnojilo že 24. julija - brez računa. Gnojilo je že razdeljeno zadrugam, te pa ga ne morejo razprodati, ker še ni - računa. Industrijski servis

Celje je poslal 28. junija terpentin, ki pa še danes leži neizkoriščen v skladišču, zoper - ker ni računa." (21. avgusta 1950.)

"Pred dnevi me je pot zanesla na ljubljanski trg že precej pozno dopoldne. Razumljivo je, da so prav zaradi tega klopi že kazale gola rebra. Precej je bilo le še suhe paprike, tudi krompirja je še bilo, le zelenjave je bilo bolj malo. Skoraj ves trg sem že prehodila, kar zapazim na klopi lepo razvrščene cvetače, ki jih je debelušna prodajalka ponujala mimoidočim. "Koliko pa hočete zanje?" vprašam. "Kakor je," mi odgovori. "Po osem, devet, deset jih prodajam." Začudila sem se. "Ta je pa res še pošterna," pomislim in vzame lepo karfijolico. Nemudoma je izginila v torbo, prodajalki pa sem dala 10 dinarjev. "Saj ste ob pamet," zakriči le-ta vsa iz uma. "Deset kovačev, ne pa dinarjev. Toliko plačajte ali pa karfijolo nazaj." Seveda je cvetača romala iz torbe nazaj na svoje prejšnje mesto. Sto dinarjev za eno cvetačo? Ta ni več "drobna" s trga, debela je, saj zahteva debel denar." (14. julija 1950.)

"V Ljubljano ne prihajajo zadostne količine mleka, ob vsem tem pa se po malomarnosti raznih neodgovornih uslužbencev mleko še kvari. V juniju se je v Ljubljani pokvarilo 30.000 litrov mleka in to 17.000 litrov samo iz okraja Ljubljana-okolica. Kljub večletnim izkušnjam v preskrbi našega glavnega mesta nekateri organi še vedno ne čutijo dovolj odgovornosti, da bi uredili redno dobavo zadostnih in kvalitetnih količin mleka za Ljubljano. Predvsem so pri tem krivi nekateri okraji, ker ne dobavljajo redno določenih količin, poleg tega pa tudi posamezni ljudje, ki so odgovorni za odkup in dovoz in ki v svoji malomarnosti puščajo, da se mleko kvari ali ostaja na terenu neuporabno."

(17. julija 50.)

"Na II. republiški razstavi v bežigradski galeriji (v Ljubljani) prodajajo pri vходу toaletno milo po 30 din 100 gramski kos. Prav tam lahko dobe obiskovalci razstave, ki predlože vstopnico, tudi glavničke po 100 do 200 din."

Isto blago prodaja obiskovalcem razstave, ki predlože vstopnico, tudi podjetje "Izbira" v Stritarjevi ulici 6, in sicer v svojem oddelku "Domači proizvodi".

Vstopnica za enkratni obisk razstave stane 30 din za odrasle, 10 din za otroke, vose in skupine po 20 oseb. Otroci do 14 let ta imajo v spremstvu staršev prost vstop."

(26. julija 1950.)

Iz Goriške. - Otave ne bo in sadja po prodajalnicah skoraj ni. Zelenjave ni. Koruza ponekod še dobro kaže, pač pa bo pridelek krompirja pičel. Ponekod je prišel drugič cveteti. Zaradi suše tudi ajda slabo kaže.

Goriška dobi prvega odvetnika v osebi dr. Antona Žnidaršiča, doslej v Mariboru.

(22. avgusta 1950.)

ZAPORNI PAS OB SLOV. MEJI

Kot smo javili že v prejšnji številki, so v Jugoslaviji proglasili za prepovedano zone vse ozemlje 15 km v globino ob državnih mejah. V ta pas spadajo sledeči slovenski okraji: Sežana (ves okraj); Gorica: Lig, Zopotok, Medana, Kožbana, Neblo, Višnjevik, Šmartno, Cerovo, Vipolže, Kozana, Kojško, Ašševica, Št. Peter pri Gorici, Vrtojba, Bukovica, Bilje, Miren, Renče, Opatje Selo, Kostanjevica, Vojšćica, Temnica, Kambreško, Ročinj; Tolmin: Čiginj, Volče, Livek, Idrsko, Sužid, Kred, Borjana, Logje, Sedlo, Breginj, Zaga, Bovec, Log pod Mangartom; Jesenice: Rateče-Planica, Kranjska gora, Gozd-Martuljek, Dovje-Mojstrana, Jesenice, razen krajev Jesenice in Slovenskega Javornika, Žirovnica, Begunje na Gorenjskem; Kranj: Sv. Ana, Sv. Katarina, Jezerško, Leše; Sostanj: Solčava; Slovenjgradec: Orna, Muta, Guštanj, Kotle, Slovenjgradec, Koprivna, Mežica, Leše, Prevalje, Št. Danijel, Libeliče, Orneče, Dravograd, Maremberg, Trbonje, Gortina, Pernice, Sv. Primož nad Muto; Maribor: Brezno, Remšnik, Sv. Ožbalt, Kaplja, Sv. Duh na Ostrem vrhu, Sv. Križ, Gornja Kungota, Orknica, Št. Ilj, Selnica ob Muri, Ceršak, Slatki vrh, Plodršnica, Jurovski Dol, Jakobski Dol, Jerenja, Pesnica, Sp. Kungota, Kamnica, Selnica ob Dravi, Puščava; Radgona: (ves okraj v obmejnem pasu); Murska Sobota: (ves okraj v obmejnem pasu). Enako okraj Dolnja Lendava.

JUGOSLOVANSKI PEVCI V IZRAELU

Na tritedenski turneji po židovski državi so bili člani beograjske opere Valerija Heybalova, Melanija Dugarinović, Lazar Jovanović, Stanoje Janković in prvak zagrebške opere Tomislav Neralić.

JUGOSLAVIJA NA MEDNARODNIH SEJMIH

Jugoslavija se je udeležila mednarodnega velesejma v Trstu (27. avg. - 8. sept. t.l.), velesejmov, ki so bili v avgustu odn. bodo v septembru v Smirni, Stockholmu, Bariju, Dunaju in Frankfurtu na Majni. Od 7. - 20. oktobra pa v Chicagu.

URADNI PODATKI O MAKEDONIJI

Lani je bilo v Makedoniji 579 kulturnih in prosvetnih društev. Letos jih je 605, deluje pa tudi nad 90 umetniških skupin. V Skoplju je državno gledališče, opera, balet in filharmonija. V drugih makedonskih mestih je 10 gledališč. Radijski postaji sta v Bitolju in Skoplju. Makedonija ima danes 1441 osnovnih šol, 98 sedenletk, 15 strokovnih šol in 31 gimnazij. Šiptarski otroci se učijo v 238, turški pa v 113 šolah.

ZAKAJ SO V KAMNIKU USTANOVLILIOBETNO ZBORNIČO...

"Začela se bo najostrejša borba za plan sko disciplino in uvajala boljše kontrolo nad zmogljivostjo obratov v okraju. Več pažnje se bo posvečalo kakovosti izdelkov, ker se bo s tem dvignila tudi strokovna raven

kadrov. Delegati (na ustanovnem sestanku) so se hkrati zavezali, da bodo prednjačili pri vpisu ljudskega posojila..."

("Slov. poročevalec", 21.9.50.)

DROBNE VESTI

Dokončana je avtostrada Beograd-Zagreb. Vožnja z autobusom traja 7 ur, medtem ko z vlakom 8 in pol ure.

Jugoslavija je premagala na mednarodnem tekmovalstvu v waterpolu na Dunaju evropskega prvaka Italijo z 9:7.

V Dubrovniku se vrši mednarodni šahovski turnir. Zastopane niso Sovjetska Zveza in ostale dežele Kominforme.

Za finančnega superintendenta v Trstu je zavezniška uprava imenovala Italijana dr. Hugo Tortorela iz - Napolija!

S 1. septembrom je stopila v Angliji v veljavo nova uredba glede pošiljanja paketov v inozemstvo. Odslej se lahko pošilja pakete v vrednosti £ 10. V Jugoslavijo se lahko pošilja največ 22 lbs na enkrat. Nobene omejitve ni več glede vsebine (doslej je bilo določeno razmerje med racioniranimi in neracioniranimi živili odn. dobrinami). Pač pa so v veljavi sledeče omejitve: Ne more se poslati več kot 2 lb. čaja, 1 lb. kave in 2 lb. sladkorja v vsakem paketu. Za očala ni več potrebno imeti dovoljenja, enako ne za maščobe.

"SLOVENSKA PRAVICA" se je preimenovala v "SLOVENSKA DRŽAVA", katere l. št. je izšla 25. julija t.l. Naslov časopisa je: 2217 So. California Ave., Chicago 8, Ill., U.S.A.

DR. AVGUST SFILIGOJ NA SVOBODI!

Kot poročajo iz Trsta, je 29. avgusta prejela obramba dr. A. Sfiligoja uradno obvestilo, da je Prizivni dvor v Benetkah v soglasju s predlogom Višjega državnega pravdnika sklenil sprejeti zahtevo obrambe, da dovoli dr. Sfiligoju po zakonu predvideno začasno svobodo. Prizivni dvor je o tem brzojavno obvestil kaznilnico v Porto Azzuro na otoku Elbi, kamor je bil odvetnik Sfiligoj kot žrtev demo-fašizma sedanjih italijanskih oblasti prepeljan, da kot zločinec, kriv delovanja proti fašističnemu režimu, presedi 17 let, 4 mesece in 7 dni, ki mu jih je naložil poraženi črnosrajčni režim v Italiji.

ŠE DRUGI ANGLEŽI PRI TITU

Na povabilo jugoslovanske Kompartije so odpotovali v Beograd predstavniki angleške laburistične stranke gg. Sam Watson, predsednik stranke, tajnik Morgan Phillips in H. Earnshaw, predstavnik delavskih zvez v izvršnem odboru stranke. Po prvih poročilih se vrše razgovori med njimi in voditelji Titovega režima s ciljem izboljšati odnose med Jugoslavijo in Anglijo - na Titovo pobudo iz strahu, da ne bi Jugoslavija ostala sama v slučaju sovjetskega napada. Angleški časopisi ob tej priliki povdarjajo težnjo jugo-

slovanskih komunistov, da se dejansko naslo nijo na Zapad - brez da bi nudili kakih protiuslug. Nekateri časopisi, kot "Manchester Guardian", pravijo, da Tita žene na Zapad - strah pred Kominformo, pri tem pa ne popušča v svojem terorju doma. Pri razpravljanju teh razgovorov pa angleški časopisi zopet delajo staro napako, ko prihajajo do ugotovitve, da na koncu koncev Jugoslovani le zadovoljni s sedanjim režimom, češ, saj tam itak nikdar demokracije ni bilo. "East is East". Angleži bi morali pri občeivanju s Titom stati na strani jugoslovanskih narodov, ki se sicer boje Sovjetov, toda tudi ne marajo Tita in njegove diktature. "Manchester Guardian" pravilno ugotavlja, da sedanji razgovori ne morejo zakriti dejstva, da se nahaja dr. Živko Topalović - priznani predsednik jugoslovanskih socialistov v mednarodni socialistični zvezi, v kateri sede tudi angleški laburisti - v emigraciji. Kako bodo angleški laburisti premostili to nasprotje v svojem delovanju, se bo kmalu pokazalo.

ARETACIJE PARTIJCEV V ZAGREBU

Položaje so zaradi delovanja v korist Kominforme izgubili podpredsednik hrvatske vlade Brkić, minister za gozdarstvo Opačić in minister za industrijo Zigić. Vsi trije so bili srbski komunisti iz Like in člani Politbiroja KP Hrvatske.

P O S V E T U

Pretoria.- Umrl je biv. predsednik Južno-afriške Unije gen. Smuts, eden največjih sodobnih državnikov na svetu.

New York.- Na izredno važen sestanek so se sestali gg. Bevin, Acheson in Schuman, zunanji ministri Anglije, USA in Francije. Njihovi razgovori bodo prinesli važne odličitve glede bodoče usode Nemčije.

Bonn.- Zapadno-nemški predsednik dr. Adenauer je postavil biv. generala grofa Gerharda von Schwerin za svetovalca v pogledu državne varnosti. Med vojno je omenjeni general povelejeval na ruski fronti.

London.- Anglija bo trenutno dala za zapadno evropsko obrambo na razpolago štiri divizije pešcev in dve oklopni diviziji. Francozi imajo trenutno na razpolago 6 divizij, pravili pa jih bodo še 15 v teku treh let. Amerikanski doprinos bo 10 divizij. Računa se, da imajo Sovjeti na razpolago za ev. na pad v Evropi 60 divizij.

Washington.- Predsednik Truman je izjavil, da kot je propadla napadalnost Mussolinija in Hitlerja, tako bo propadla sovjetska.

Washington.- V radijskem razgovoru 10. septembra je zun. minister Acheson govoreč o nalogah severno-atlantskih sil prvič omenil tudi Jugoslavijo poleg Turčije, Grčije, Bližnjega in Daljnega Vzhoda kot državo, ki jo bo treba vzeti v zaščito v slučaju sovjetskega napada.

Berlin.- Vzhodno-nemški predsednik komunist Herr Pieck je izjavil: "Človeštvo se lahko izogne vojni, ako se skupno z nemškim narodom zavzame za mir in prisili Anglo-Amerikance, da zapuste Nemčijo kar najhitreje morejo

Stockholm.- Švedski zunanji minister g. Unden je kritiziral delo Mirovnega odbora, ki so ga organizirali komunisti v Stockholmu in izjavil, da komunisti zavijajo resnico, ko trdijo, da bo oni, ki bo uporabil atomsko bombo, kriv zločina proti človeštvu. Po komunistični logiki bo žrtev sovjetskega napada, ki bo uporabila v svojo obrambo atomsko bombo, zločinec, čeprav je prav obratno res, da bo zločinec oni, ki bo napad pričel. V sedanjem primeru - Severni Korejci, ki so enako podpirali apele komunističnega Odbora za mir, pa so kljub temu napadli Južne Korejce.

Hong-kong.- Kitajski komunisti so pričeli z obdolžitvami, da britanske oblasti povzročajo incidente na meji med Kitajsko in Hong-Kongom.

Rim.- Papež je sprejel v audijenco cesarja Bao-Dai, vladarja Viet Nama (Siam), ki je katoličan. Znano je, da komunisti poskušajo istočasno z nemiri na Dalaji zrušiti tudi sedanji siamski režim.

Vatikan.- Papež je izdal novo okrožnico "Humani Generis", ki se peča z novimi doktrinami, ki poskušajo podcenjevati vrednost učena Katoliške Cerkve.

Vatikan.- Uradni vatikanski krogi poročajo v zvezi s sklenitvijo sporazuma med madžarsko vlado in Katoliško Cerkvijo, da se bo šele pokazalo, koliko ima madžarska vlada sploh voljo sporazum izvajati, kajti prav v zadnjem mesecu so se izvršila velika preganjanja nemihov in nun na madžarskem.

Teheran.- Izbruhnil je upor Kurdev (njihova moč se ceni na 20.000), ki so pod sovjetskim vplivom. Vlada je poslala nadnje vojsko in letala.

Pusan.- Na korejsko fronto so prispele prve britanske čete. Njih prihod je navdušil vse zavezniške čete, ki se nahajajo tam, saj s tem je potrjeno bratstvo v orožju med demokratskimi silami.

Poročajo, da so zavezniki sestrelili letalo z rdečo zvezdo, ki ga je pilotiral sovjetski poročnik Misin Tenadij Vasilebuj. To je sedaj prvi dokaz, da so Sovjeti aktivno vmešani v korejsko vojno.

Beograd.- Kardelj je v razgovoru s poročevalcem "Dorbe" izjavil, da spričo sovjetske gonje proti Jugoslaviji ni čuda, če Sovjeti poskušajo izvajati svojo napadalno politiko v drugih predelih sveta. Ta izjava se je baje nanašala na Korejo, sodijo v Londonu.

Pariz.- Francoska policija je izvršila obširne aretacije komunističnih agentov v Franciji in večino poglala preko meje v Vzhodno-evropske države, kamor spadajo po svojem prepričanju - pravi uradno poročilo. Med 266 aretiranih je bilo 13 Italijanov, 80 Rusov, 160 Špancev. Španska komunistična stranka v Franciji je sedaj prepovedana.